

УДК 331.108.2:658(477)

Гречішкіна А.А.

асистент кафедри фінансів

Української державної академії залізничного транспорту

СУТНІСТЬ ПОНЯТТЯ «КАДРОВА БЕЗПЕКА ПІДПРИЄМСТВ ЗАЛІЗНИЧНОГО ТРАНСПОРТУ»

У статті визначено важливість кадрової безпеки на підприємствах залізничного транспорту. Розглянуто існуючі підходи до трактування поняття «кадрова безпека підприємства» та виконано їх аналіз. На основі викладеного матеріалу запропоновано авторське визначення «кадрової безпеки підприємств залізничного транспорту».

Ключові слова: кадрова безпека, підприємство, аналіз, підходи, залізничний транспорт.

Гречішкіна А.А. СУЩНОСТЬ ПОНЯТИЯ «КАДРОВАЯ БЕЗОПАСНОСТЬ ПРЕДПРИЯТИЙ ЖЕЛЕЗНОДОРОЖНОГО ТРАНСПОРТА»

В статье определена важность кадровой безопасности на предприятиях железнодорожного транспорта. Рассмотрены существующие подходы к трактовке понятия «кадровая безопасность предприятия» и выполнен их анализ. На основе изложенного материала предложено авторское определение «кадровой безопасности предприятий железнодорожного транспорта».

Ключевые слова: кадровая безопасность, предприятие, анализ, подходы, железнодорожный транспорт.

Grechishkina A.A. SUMMARY OF THE CONCEPT OF «HUMAN RESOURCES SECURITY RAILWAY TRANSPORT ENTERPRISES»

The article outlines the importance of personnel safety on railway undertakings. Existing approaches to the interpretation of the term «human resources security» are regarded and their analysis is completed. On the basis of the material copyright definition of «human resources security of railway transport» is proposed.

Keywords: human resources security, enterprise analysis, approaches, railway transport.

Постановка проблеми. Кадрова безпека – найважливіший фактор безпеки всіх сфер діяльності підприємства, нехтування яким здатне не просто завдати серйозної шкоди підприємству, але і зруйнувати його. Особливо це питання важливе для підприємств залізничної галузі, тому що працівники підприємства впливають на всі аспекти життєдіяльності організації і тісно пов'язані з її фінансовою безпекою, вони є головним активом підприємства, але й головним джерелом небезпеки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемі захисту підприємства від власних кадрів досліджено багатьма зарубіжними та вітчизняними вченими, такими як О.Ю. Литовченко, Г.О. Назарова, І.Г. Чумарин, Н.К. Швець, І.Р. Шегельман. Зокрема, Д.Ю. Баглей, О.А. Кириченко, Г.В. Козаченко, О.Ю. Лащенко, Н.І. Логінова, І.П. Мойсеєнко, О.М. Марченко, Л.Л. Калініченко, А.Я. Кібанов, М.В. Кнітиков, А.Г. Шаваєв висвітлюють в своїх роботах основні принципи управління персоналом як основу забезпечення кадрової безпеки підприємства.

Разом з тим варто відзначити недостатність вивчення питання кадрової безпеки підприємств залізничного транспорту та відсутність єдиної думки щодо сутності категорії «кадрова безпека підприємств».

Постановка завдання. На основі викладеного можна сформулювати дослідження, яке полягає в визначення поняття «кадрова безпека підприємств залізничного транспорту» на основі аналізу підходів до трактування «кадрова безпека підприємств» та специфіки галузі.

Виклад основного матеріалу дослідження. Під терміном «безпека» прийнято вважати стан, коли ко-мусь або чомусь ніщо не загрожує. Цей термін почав використовуватись наприкінці ХІІ століття.

Поняття «кадрова безпека» є складним і багатогранним, тому вітчизняні та зарубіжні автори виокремлюють різні підходи до його трактування. Складність процесу управління кадровою безпекою на підприємстві обумовлюється не лише недостатнім розвитком теоретичної бази дослідження, але й

комплексністю даної проблеми та значною кількістю складових безпеки. Тому кадрову безпеку підприємства слід розглядати як проблему комплексну і при її дослідженні потрібно застосовувати системний підхід.

На сьогоднішній день не існує однозначного визначення терміну кадрової безпеки підприємства, оскільки різні вчені тлумачать дане поняття зі своєї точки зору, спираючись на мету своїх досліджень. Варіанти різних поглядів на визначення суті кадрової безпеки (табл. 1).

Дослідження літературних джерел має на меті визначити основні складові елементи поняття «кадрова безпека підприємства» (таблиця 2).

Виходячи з даних проведеного аналізу існуючих понять, пропонується у визначення поняття «кадрова безпека підприємств залізничного транспорту» включити наступні елементи:

- процес запобігання негативним діям з боку персоналу, оскільки, на нашу думку, доцільно вважати кадрову безпеку саме процесом, тобто сукупністю послідовних дій, спрямованих на досягнення певного результату, а не станом, що передбачає стабільне положення і не враховує дію внутрішніх та зовнішніх чинників;

- стабільний розвиток підприємства, адже залізничний транспорт є однією з важливих базових галузей економіки України, і тому необхідною умовою для забезпечення обороноздатності, національної безпеки і цілісності країни, поліпшення умов та рівня життя населення є саме стабільний розвиток підприємств залізничного транспорту і галузі загалом;

- ризики і загрози з боку персоналу є об'єктом кадрової безпеки, тому виникає необхідність включення даного елементу у поняття.

Ефективне управління персоналом хоча і складає основу забезпечення кадрової безпеки підприємства, на нашу думку, недоцільно вносити як окремий елемент у визначення кадрової безпеки підприємства. Функцію даного елементу та інтелектуального потенціалу бере на себе процес запобігання негативним діям з боку персоналу.

Таблиця 1

Розуміння поняття «кадрова безпека підприємства» у науковій літературі

Джерело	Визначення
Баглей Д.Ю. [1, с. 20]	Під кадровою безпекою бізнесу пропонується розуміти стан захищеності господарського суб'єкта від кадрових небезпек і загроз, механізмом забезпечення цього стану є ефективне управління персоналом
Калініченко Л.Л. [2, с. 219]	Кадрова безпека – це такий стан індивідуумів, колективу підприємства, його людського потенціалу та системи управління персоналом при якому забезпечується ефективне використання економічного потенціалу та розвиток підприємства
Кібанов А.Я. [3, с. 191]	Кадрова безпека – це генеральний напрямок кадрової роботи, сукупність принципів, методів, форм організаційного механізму з опрацювання цілей, завдань, спрямованих на збереження, зміцнення й розвиток кадрового потенціалу, на створення відповідального і високопродуктивного згуртованого колективу, здатного вчасно реагувати на постійно мінливі вимоги ринку з урахуванням стратегії розвитку організації
Кириченко О.А. [4]	Кадрова безпека – правове та інформаційне забезпечення процесу управління персоналом: вирішення правових питань трудових відносин, підготовка нормативних документів, що їх регулюють, забезпечення необхідною інформацією всіх підрозділів управління персоналом
Кнітиков М.В. [5, с. 20]	Кадрова безпека – це стан захищеності організації від надмірної безпеки з боку персоналу (найманого або вже працюючого)
Козаченко Г.В. [6]	Кадрова безпека – це процес запобігання негативним діям на безпеку підприємства за рахунок усунення ризиків та загроз, пов'язаних з інтелектуальним потенціалом та трудовими відносинами в цілому
Лащенко О.Ю. [7]	Кадрова безпека – це характеристика стану економічної системи, при якому відбувається ефективне функціонування всіх її функціональних складових, забезпечення захищеності та здатність протистояти внутрішнім і зовнішнім впливам і загрозам пов'язаних з персоналом, змістовний та структурний аналіз, діагностика та прогнозування впливу діяльності персоналу на внутрішні та зовнішні показники вказаної економічної системи
Литовченко О.Ю. [8, с. 7]	Кадрова безпека – сукупність управлінських заходів, пов'язаних з ефективним формуванням та використанням кадрового потенціалу підприємства з метою забезпечення та підтримки економічної стійкості та результативності господарської діяльності підприємства
Логінова Н.І. [9, с. 376]	Кадрова безпека підприємства – це найбільш важлива складова економічної безпеки підприємства, яка має на меті виявлення, знешкодження, запобігання, відвернення та попередження загроз, небезпек і ризиків, які спрямовані на персонал та його інтелектуальний потенціал, і ті, які йдуть безпосередньо від нього, що повинно проявлятися в системі управління трудовими ресурсами та в кадровій політиці підприємства
Мойсеєнко І.П., Марченко О.М. [10, с. 22]	Інтелектуально-кадрова безпека відображає забезпеченість підприємства управлінським та промислово-виробничим персоналом, рівень плинності кадрів на підприємстві, достатність їх освітньо-кваліфікаційного рівня, захищеність від переманювання працівників конкурентами
Назарова Г.О. [11]	Кадрова безпека – це діяльність щодо створення умов для стабільного функціонування й розвитку компанії, за яких забезпечують гарантовану законодавством захищеність інтересів компанії та власників від ризиків і загроз, пов'язаних із персоналом
Чумарин І.Г. [12]	Кадрова безпека – це процес запобігання негативних впливів на економічну безпеку підприємства за рахунок ризиків і загроз, пов'язаних з персоналом, його інтелектуальним потенціалом і трудовими відносинами в цілому
Шаваєв А.Г. [13]	Кадрова безпека – стан захищеності суспільно-прогресивних інтересів організації з розвитку й удосконалення її людського капіталу, підтримки ефективної системи управління людськими ресурсами й мінімізації ризиків компанії, пов'язаних із її кадровою складовою
Швець Н.К. [14]	Кадрова безпека є беззбитковістю трудових відносин підприємства
Шегельман І.Р. [15, с. 3]	Кадрова безпека – найважливіший фактор безпеки усіх сфер діяльності підприємства, нехтування яким здатне не лише нанести серйозну шкоду підприємству, але й зруйнувати його

Таблиця 2

Аналіз існуючих понять «кадрова безпека підприємства»

Джерело	Процес запобігання негативним діям з боку персоналу	Стан захищеності підприємства	Ефективне управління персоналом	Стабільний розвиток підприємства	Ризики і загрози з боку персоналу	Інтелектуальний потенціал	Запобігання негативним наслідкам для підприємства
Баглей Д.Ю.		+	+		+		
Калініченко Л.Л.			+	+			
Кібанов А.Я.			+				+
Кириченко О.А.		+	+				
Кнітиков М.В.		+					
Козаченко Г.В.	+				+	+	
Лащенко О.Ю.		+	+		+		+
Литовченко О.Ю.			+	+			
Логінова Н.І.			+	+	+	+	
Мойсеєнко І.П., Марченко О.М.		+	+			+	
Назарова Г.О.		+		+	+		
Чумарин І.Г.	+				+	+	
Шаваєв А.Г.		+	+				+
Швець Н.К.			+				
Шегельман І.Р.							+

Дослідження проблем функціонування підприємств залізничного транспорту свідчить про наявність таких основних загроз, як скорочення працівників у зв'язку з реформуванням галузі, висока ймовірність аварій через моральний та фізичний знос обладнання, порушення вимог безпеки при виконанні робіт тощо.

Тому, виходячи з вищепроведеного аналізу, під кадровою безпекою підприємств залізничного транспорту слід розуміти процес попередження, запобігання і усунення ризиків та загроз які виникають з боку персоналу з метою створення умов для стабільного функціонування і розвитку підприємства.

Висновки з проведеного дослідження. З наведеного вище можна зробити висновки, що різноманітність підходів до визначення поняття кадрова безпека підприємства – це складне та багатогранне поняття. Кожний науковець розглядає поняття кадрової безпеки підприємства з точки зору поставленого перед собою завдання. Проаналізувавши визначення різних науковців та враховуючи специфіку роботи галузі автором, запропоновано власне визначення поняття «кадрова безпека підприємств залізничного транспорту».

Перспективою подальших наукових досліджень у даному напрямі є вивчення складових кадрової безпеки та загроз, що впливають на кадрову безпеку підприємств залізничного транспорту.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Баглей Д.Ю. Технологии кадрового менеджмента в системе экономической безопасности предпринимательства / Д.Ю. Баглей: автореферат дис.канд. экон. наук. – Ростов-на-Дону, 2007. – 35 с.
2. Калініченко Л.Л. Методологічний підхід до управління персоналом підприємств залізничного транспорту в умовах реформування галузі / Л.Л. Калініченко: монографія. – Харків : УкрДАЗТ, 2012. – 382 с.
3. Кибанов А.Я. Управление персоналом организации / А.Я. Кибанов. – М.: ИНФРА-М, 2002. – 638 с.
4. Проблеми управління економічною безпекою суб'єктів господарювання: монографія / О.А. Кириченко, М.П. Денисенко, В.С. Сідак, С.М. Лаптев, С.А. Єрохін, О.І. Захаров, П.Я. Пригунов та ін. – К.: ІМБ Університету економіки та права «КРОК», 2010. – 412 с.
5. Кынтиков М.В. Управление рисками в работе с персоналом в системе обеспечения кадровой безопасности организации / М.В. Кынтиков: автореферат дис. канд. экон. наук. – Москва, 2011. – 25 с.
6. Система економічної безпеки: держава, регіон, підприємство / О.М. Ляшенко, Ю.С. Погорелов, В.Л. Безбожний та ін.: в 3 т. Т.1; за заг. ред. Г.В. Козаченко. – Луганськ: Елтон-2, 2010. – 282 с.
7. Лашенко О.Ю. Кадрова безпека як підсистема в системі економічної безпеки підприємства. Проблеми системного підходу в економіці / О.Ю. Лашенко: електронне наукове фахове видання. – К.: НАУ, 2007. – Вип. 4. http://archive.nbu.gov.ua/e-journals/PSPE/2007-3/Laschenko_307.htm.
8. Литовченко О.Ю. Формування кадрової безпеки підприємств АПК / О.Ю. Литовченко: автореферат дис.канд. экон. наук., Київ, 2010. – С. 26.
9. Логінова Н.І. Місце кадрової безпеки в економічній безпеці підприємства / Н.І. Логінова // Коммунальное хозяйство городов: Научно-технический сборник. – 2009. – № 87. – С. 371–376.
10. Мойсеєнко І.П., Марченко О.М. Управління фінансово-економічною безпекою підприємства / І.П. Мойсеєнко, О.М. Марченко: навч. посібник. – Львів, 2011. – 380 с.
11. Передумови створення системи кадрової безпеки підприємства / Г.О. Назарова: Регіональні аспекти розвитку продуктивних сил України: наук. журн. / Терноп. нац. экон. ун-т – 2010. – Вип.15. – С. 34–37.
12. Чумарин И.Г. Что такое кадровая безопасность компании? / И.Г. Чумарин: Кадры предприятия. – 2003. – Вип. 2, <http://www.kapr.ru/articles/2003/2/519.html>.
13. Шаваев А.Г. Безопасность корпораций. Криминологические, уголовно-правовые и организационные проблемы / А.Г. Шаваев – М.: Банковский Деловой Центр, 2002. – 239 с.
14. Швець Н.К. Методи виявлення і збереження кадрової безпеки, або як перемогти зловживання персоналу // Персонал. – 2006. – Вип. 5. <http://www.personal.in.ua/article.php?id=291>.
15. Кадровая безопасность: Учебно-методическое пос. / И.Р. Шегельман, М.Н. Рудаков. – Петрозаводск: ПетрГУ, 2006. – 96 с.